

regulas, quas inferius enumerat in expositionibus publicis omnino servandas. Et revere expositio cum Ostensorio velato vix differt ab altera, quae fit cum Ostensorio detecto, si excipias causam, quam dat privata necessitas, et majorem minoremque solemnitatem.

11. Redacto igitur sermone ad expositiones vere *privatas, quae fieri possunt sine Ordinarii licentia*, certum est in his non licere Pyxidem ex aperto Tabernaculo extrahere et benedictionem populo cum ea impertiri. Sacrae Congregationes Episcoporum et Regularium, Concilii Tridentini interpretum et Sacrorum Rituum, conformi sententia expresse jubent, ne Pyxis e Tabernaculo extrahatur, sed velata pateat, recluso ostiolo. „Si quodcumque privata ex causa Sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, a Tabernaculo nunquam extrahatur, sed in Pyxide velata, in aperto ejusdem Tabernaculi ostiolo, cum assistentia alicujus Sacerdotis stola et superpelliceo induti et cum sex saltem luminibus cereis collocetur. Ita Congregatio Episcoporum et Regularium 9. Decembris 1602 et Sacra Congregatio Concilii sub die 17. Aug. 1630. Non licet Regularibus, etiam in propriis Ecclesiis, SSmum. Eucharistiae Sacramentum publice venerandum exponere, nisi ex causa publica, quae probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata possunt, dummodo Sacramentum e Tabernaculo non extrahatur et sit velatum ita ut ipsa sacra Hostia videri non possit.“ Consonant alia ejusdem Congregationis Decreta die 28. Februarii 1654 et 14. Aprilis 1674 ex lib. 19. Decretorum pag. 319. et lib. 28. pag. 72. et Sac. Rit. Congregatio in Savonen. die 31. Martii 1642; servari Decreta aliqua super hoc edita mandavit, scilicet: Non licere Regularibus, etiam in eorum

propriis Ecclesiis, SSmum. Eucharistiae Sacramentum palam adorandum exponere nisi ex causa publica, quae probata sit ab Ordinario; ex causa vero privata, licere, dummodo non extrahatur e Tabernaculo et maneat velatum, ita ut Hostia videri non possit.“ Quae duae conditiones expressae necessario secumferunt aliam, etsi non declaratam verbis, quod videlicet nequeat populus cum Sacramenti sic private expositi benedictione dimitti.

12. Ne quis sit, qui secum reputet Decreti hujusmodi vel solos Regulares afficere vel contraria consuetudine obsolevisse. Controversiam hanc dirimit sapientissimus Pontifex *Benedictus XIV. in Epistola data ad Cardinalem Urbis Vicarium die 27. Julii 1755*, occasione, qua prius quidam Sacerdos, ad compescendum incendium in vicinis excitatum, convocato ad Ecclesiam populo aeris campani gravi sonitu, Sacra Pyxide e Tabernaculo extracta, benedictionem cum illa super populum e conspectu incendii fuit impertitus. Siquidem §. 13 haec habet: „Adjecit et illud Ecclesia, quod si privata tantum et non publica causa subsit, Sacramentum exponatur, ita tamen, ut reserato Tabernaculo, inde Sacrum Christi Corpus minime educatur, sed vel Sacra Pyxide sit inclusum aut velo obtectum, ita ut videri non possit, quemadmodum deprehenditur ex iteratis conformibus Decretis editis a Congregationibus Urbis et per Summos Pontifices probatis, quos omnes collegimus ipsi, cum Bononiae essemus in una ex nostris Institutionibus“ (quae est 30. saepe laudata). Itaque si Pontifex Summus ad Ecclesiae Institutum se refert, si casus, qui dederat scribenti occasionem, acciderat non in aliqua Regularium Ecclesia, verum in Saeculari et Collegiata, scilicet *S. Nicolai*

in carcere Tulliano; recta consequitur, legem de non extrahenda Pyxide non limitari ad solos Regulares, sed ad quoscumque etiam Saeculares extendi. Igitur si ex Ecclesiae instituto, ex Decretorum praescripto, in expositione privata, pro qua non requiritur specialis Ordinarii facultas, Pyxis e Tabernaculo educenda non est, quisque videt planeque intelligit, velitum esse in his privatis expositionibus populum cum Sacramento benedicere. Ita propterea concludit laudatus Pontifex: „Si autem Sacramentum non debet a Tabernaculo educi; facile intelligitur in designatis casibus non esse illud efferendum . . . et cum eodem benedictionem impertiendam: Integra legenda est praefata Epistola, in qua spartam hanc Pontifex sapientissimus mirifice illustrat.

13. Verumtamen *Cavalerius* licitam esse arbitratur expositionem etiam privatam cum Pyxide velata in throno ac proinde eandem posse e Tabernaculo educi. Innititur ipse Decreto Congregationis Episcoporum et Regularium *anni 1598*, quo permittitur hujusmodi privata expositio, dummodo Sacramentum „non exponatur detectum, sed ostiolo Tabernaculi aperto aut ad summum in Pyxide velata. Sic enim (ait *tom. 4. cap. 7. Decret. 8. num. 3.*) expositio privata, si modo laudata Decreta attendantur (scilicet *ann. 1602, 1630*) ita debet fieri, ut numquam Sacramentum extrahendum sit e Tabernaculo, sed media Pyxide in ostiolo Tabernaculi aperto; praesens tamen sanctio reapse indulget, eandem etiam fieri in throno cum Pyxide velata; cum enim statuat, expositionem privatam faciendam esse cum Sacramento velato in ostiolo Tabernaculi aperto, et mox subdat: *aut ad summum in Pyxide velata*; profecto novam ponit dispositionem, per quam cavetur e Tabernaculo Sacram

Eucharistiam extrahi item posse et super throno collocari in Pyxide tamen solummodo velata.“ Adhaeret *Tetamus in Append. ad Diar. Civil. et Ecclesiastic. cap. 3. art. 1. num. 2.* Oppido tamen uterque fallitur. Forte neuter advertit Decreta, quae secus disponunt, illo *anni 1598* esse posteriora. Esto enim a Sacra Congregatione Episcoporum et regularium *anni 1598* vel modum utrumque fuisse permissum vel satis clare non fuisse dispositum; certe tamen iterum iterumque ad examen revocata quaestione *annis 1602 et 1630* id declaratum fuit, quod forte erat ambiguum et alter tantummodo ex praefatis modis probatus sub conditione expressa, *dummodo Sacramentum non extrahatur e Tabernaculo, nunquam extrahatur*. Quibus adstipulatur recentius Decretum supralaudatae Sac. Rit. Congregationis, quod *Cavalerius* dissimulat. Porro explorati juris est, posteriora Decreta prioribus derogant. Qua igitur veritate asserere poterant cl. Scriptores per Decretum *anni 1598* poni novam dispositionem; cum potius dicere debuissent per dispositionem posteriorum *ann. 1602, 1630, 1642 etc.*, id fuisse emendatum, quod minus recte vel non satis clare in Decreto *anni 1598* habebatur expressum?

14. Quoniam vero in altero ex praefatis Decretis legitur: *a Tabernaculo nunquam extrahatur*, dictio illa *nunquam* angit *Cavalerium* ibidem Decret. 9, qui propterea fateri cogitur, eandem seorsim spectatam ita esse accipiendam, ut absolutam negativam importet et nullo tempore, nulla ex causa, nulla occasione modum alterum teneri posse significet, ne tamen ab opinione sua recedere videatur simulque conciliet disjunctivam, quam exhibet Decretum *anni 1598*, late magis interpretandum vult

dictionem illam pro *non*, ita ut viam alicui limitationi non praecludat. Quae autem sit vis arbitrariae hujus interpretationis, inquirere non est opus. Si Grammaticos appellare vellem, inveniretur forte nemo, qui ei plauderet ac mecum non conveniret, quod in hoc casu dictio *nunquam* in suo proprio et genuino sensu accepta et a contextu non divulsa, nil aliud significare potest, nisi: *nullo casu, nullo tempore, nulla occasione, nullius arbitrio*. Quid tamen prodest in hac inani quaestione de unius verbi significatione immorari, dum certum est posteriora Decreta, quae Ecclesiae Instituto et universali majorem praecipue Ecclesiarum praxi sunt conformia, prioribus derogare? Quamobrem improbanda videtur illorum licentia, qui sibi jus arrogant, qualibet ex privata causa vel etiam uno devotionis motivo, extrahendi a Tabernaculo velatam Pyxidem, ut cum ea benedictionem populo impertiantur. Abusus certe intolerabilis et omnino eliminandus. Si hoc fieri nequeat, ne pusillis detur offensionis occasio, certis tamen legibus cohibendus erit et intra quosdam confines continendus; quia, si id in arbitrio relinquatur, multa venient incommoda cum levi religionis et cultus detrimento.

15. Quatenus vero non omnino recedendum esse quis vellet a Decreto *anni 1598*, quo juxta *Cavalerii* opinionem permitti videtur Sacrae velatae Pyxididis extractio et extra Tabernaculum expositio, esset eadem collocanda in throno sub umbella, quemadmodum fit, dum Sacramentum exponitur in Ostensorio velato. Hoc tamen vetitum omnino est, utpote admissis ritibus et Romanae Ecclesiae consuetudinibus repugnans. Audiendus *Benedictus XIV.* in laudata *Instruktionem 30, num. 16*: „Penitus interdicitur, Sacram Pyxidem ob pri-

vatam causam extra Tabernaculum efferri ac velatam sub umbella collocari, cum nullum hujus ritus vestigium apud Scriptores nullaque Sedis Apostolicae consuetudo deprehendatur, quam sequi omnino debemus.“ Igitur si Sacra Pyxis in throno non est collocanda, nec erit extra Tabernaculum exponenda. Quamobrem firmum immotumque stat, quod ex causa privata non licet e Tabernaculo educere Sacram Pyxidem ac proinde nec cum eadem benedictionem populo impertiri.

16. Haec est regula, haec Apostolicae Sedis consuetudo pluribus Sacram Congregationum decisionibus roborata. Attamen objicies, non deesse pios quosdam, nec omnino indoctos viros, qui mordicus sustinent, etiam in expositione privata populum cum Sacramento Pyxide incluso esse benedicendum; imo et facto comprobare hi notantur, quod perperam opinantur. Quas afferunt ipsi rationes, sunt: 1. Quia Rituale Romanum jubet benedici infirmum et populum in delatione Viatici, si supersit in Pyxide aliqua particula et idcirco ad Ecclesiam regressus fiat. 2. Quia in quamplurimis Urbis Ecclesiis ea invaluit consuetudo. 3. Quia eadem nonnihil confert ad pietatem fovendam. 4. Quia *Benedictus XIV.*, licet hanc consuetudinem sacris ritibus et ab Ecclesiae moribus alienam dicat, excipit nihilominus casum, quod forte aliquis maximae dignitatis vir, quemadmodum Rex aut Regina, pietatis causa, eam benedictionem expeterent. 5. Demum, quia idem Pontifex, cum adhuc Episcopus et Cardinalis esset, facto suo ab ea, quam firmaverat, sententia recessit, indulgendo, quod semel in die posset populus cum Sacramento in Pyxide velata benedici, non indiscriminatim in omnibus; verum in aliquibus Ecclesiis, quibus longaeva fa-

vebat consuetudo. Si bene sentio, hae similesque rationes ad tuendam eorum sententiam minime prosunt, ut mox ostendam.

17. Non valet prima ex *Rubrica Ritualis* desumpta. Hoc unum ad ponendum discrimen satis esse videtur, quod si deferendum sit Viaticum ad infirmos, Sacra Pyxis e Tabernaculo necessario educenda est. Decet proinde ac maxime convenit, ut Sacerdos, priusquam recedat ab infirmi cubiculo, cum Sacramento eum benedicat, quod et faciat erga populum in Ecclesia, priusquam Sacramentum in Tabernaculo recondat. Sed non eadem est ratio in simplici expositione privata, in qua, juxta laudata Decreta, nequit Sacra Pyxis e Tabernaculo educi, neque ulla urget necessitas, ut educatur. Verum qui ea se ratione tueri posse arbitrantur, res inter se omnino diversas mire confundunt. Non enim hic quaestio est: num liceat populum benedicere cum velata Pyxide, quod nemo negat, dummodo id fiat vel ex legis praescripto vel permittente Ordinario; sed alia longe diversa, scilicet: num sit in privatorum arbitrio vel ex causa devotionis et pietatis vel pro infirmo aut pro alia particulari necessitate, nedum exponere intus apertum Tabernaculum velatam Pyxidem, verum etiam hanc educere ad populum cum benedictione dimittendum. Haec quaestio est, quam ipsa lex dirimit. Eadem actio, quae in aliqua circumstantia nedum permittitur, sed est etiam in praecepto, in alia prorsus diversa circumstantia eodem jure interdicitur. Sit equidem in se spectata nedum licita, sed multa etiam digna commendatione; non erit amplius in arbitrio, si in quibusdam circumstantiis eam lex vetet. Itaque laudabile multum et rationale est benedicere populum cum Sacramento. Si haec una spectetur actio, eam lici-

tam esse quis inficiabitur? Sed non omnia, quae in se bona et sancta sunt, ut pro lubitu semper fiant, quia aliquando lex fieri jubet, laudabile et rationale est. Ecclesiae regulae servandae sunt, quibus certus ordo opportune traditur in sacris functionibus obeundis omnino tenendus. Si quis ab hisce regulis suo arbitratu, devotionis et pietatis praetextu declinat, reus violatae legis efficitur. Sed nimis fortasse immoratus sum in re, quae probatione non indiget.

18. Hinc, ut ad secundum progrediar, si mos in aliquibus Urbis Ecclesiis inductus privato hominum studio, quin publica accesserit auctoritas, obtinuisse fertur; quis non illum illicitum, irrationabile minimeque laudandum dixerit? Quae quidem censurae non in ipsam feruntur actionem, quae sancta est; verum in agentes, adversus quos leges urgent, dum ventant ac expresse nolunt, ut fiat, jubendo, ne Sacra Pyxis e Tabernaculo extrahatur: „cum novi ritus, inconsulta Sede Apostolica, permitti nequeant, licet pietatis aliqua causa adducatur“, ut ad rem ait laudat. Pontifex *d. Inst. 30. num. 23*. Ideo enim Rituales Libri editi sunt, „ut ea, quae ex antiquis Catholicae Ecclesiae institutis . . . ritibus ac caeremoniis praescribuntur, ea, qua par est, diligentia ac religione custodiantur et ubique fideliter servantur“, ut legitur *in Rituali Romano tit. 1.* et novissime *Benedictus XIII. in Concilio Romano tit. 15. cap. 1.* expresse jubet, ut: „non pro libito inventi et irrationabiliter inducti, sed recepti et approbati Catholicae Ecclesiae ritus, qui, in minimis etiam sine peccato negligi, omitti vel mutari haud possunt, peculiari studio ac diligentia servantur. Quamobrem Episcopis districte praecipimus, ut contraria omnia, quae . . . irrepsisse compererint, destabiles tam-

quam abusus et corruptelas prohibeant et omnino studeant amovere cum non quod fit, sed quod fieri debet, sit attendendum, et regula est non cantari, nisi quod legitur esse cantandum.

19. Quamquam huiusmodi mos quoad Urbem antiquus certe non est et ad recentissima tempora referendus. Testem appello, quo nemo praestantior. Is est *Benedictus XIV.*, qui in *laud. Institutione ibidem* damnans morem, quem obtinuisse deprehendit Bononiae, ubi pluries eadem die benedictio cum Sacra Pyxide populo impertiri solebat, ita prosequitur: „Nullum de hoc ritu documentum deprehendimus . . . ne Romae quidem, quae sacrorum rituum Magistra merito appellatur, id fieri consuevit, nisi forte maximae dignitatis vir, quemadmodum Rex aut Regina, pietatis causa, eam benedictionem expeterent. Quamquam nos plusquam viginti annis Sacrae Rituum Congregationi adfuimus, tamen a praecipuo ejusdem Ministro consilium super hac re poscere non praetermisimus, qui hanc consuetudinem omnino interdicendam respondit etc.“ Nondum igitur ea tunc consuetudo invaluerat; sed nec inducta est postea, tempore scilicet, quo ipse in Petri Cathedra sedit, ut plane consequitur ex *laudata ejus Epistola*, quae data fuit anno 1755, praesertim vero ex verbis, quae recitavimus supra num. 12. Secus enim, si ad ejus aures pervenisset, quod in aliquibus Urbis Ecclesiis id fieret, quod per Decreta Sacrarum Congregationum, a Summis Pontificibus probata, erat omnino vetitum, coerceri Rectorum licentiam demandasset. Ipse enim est, qui fretus *Concilii Tridentini Canone 13. sess. 7. de Sacrament. in genere* dixerat *ibidem* §. 12: „Neque enim fas cuique esse debet privata auctoritate vel ex verae etiam devotionis,

zelique affectu novum ritum inducere et quoties aliquem ritum ejusmodi induci contingeret, etsi nihil continentem pietati et religioni appositum, Apostolica Sedes eundem ipsum interdicere non dubitavit ex quibusdam extrinsecis circumstantiis nullatenus praevisis vel neglectis ab eo, qui ritum innoxit.“ Et ideo ipse reprobavit factum Sacerdotis, qui zelo ac pietate motus non se continuit intra Ecclesiasticarum legum confines, sed Sacram Pyxidem e Tabernaculo extraxit et ex conspectu incendii benedictionem populo fuit impertitus, in eum non animadvertendum jussit, excusando intentionem, ne tamen exemplum ad similia viam panderet, mandavit Cardinali Urbis Vicario, ut peculiari edicto provideret, ne quid simile in posterum fieret: „cum haud justum et aequum sit, ut, quae sunt minus recte gesta, conniventia invalescant iteratisque actibus quamdam veluti legitimae spectabilisque consuetudinis speciem obtineat.“ *Ibidem* §. 27.

20. Si qua igitur consuetudo in quibusdam Urbis Ecclesiis inducta est, ea certe posterior est aevo *Benedicti XIV.* et ad finem saeculi decimi octavi amandanda. Quod si velis eandem initium jam ante habuisse in una alterave Ecclesia, fateberis etiam privatorum arbitratu et studio, in seclis Praesidibus, clanculum in aliqua ex minoribus Ecclesiis incepisse, et postea, ut saepenumero accidit in rebus, quae sub pietatis specie populum alliciunt, sensim sine sensu ad alias propagatum fuisse. Quamobrem, seclusa lege, quae eam prohibet, nec obtinere posset, vim illam, quam memorabilibus, dummodo quaedam conditiones concurrant, jura concedunt. Abusus est, qui facile induci potuit simul ac alii qui ex eorum numero, qui pietatem

consulunt, non legem, sibi persuaserint, se honorem Deo reddituros. Quum enim, ut notatum jam fuit, pro expositione privata Ecclesiastici Praesulis licentia necessaria non sit, facile est, ut paulatim transvectis terminis liberae facultatis, ad ea transitus fiat, quae a lege non permittuntur, quin ad aures Superioris id perveniat. Non valet argumentum, non obstante lege vetante in Urbe fit; ergo licet et fieri potest. Probandum primum est, quod legitime fiat; quod non privata auctoritate fiat; aut saltem, quod consuetudo eas habeat conditiones, ut legi scriptae valeat derogare. At legitimum illud non est, quod, licet esset ceteroquin laudabile, arbitrarie tamen a privatis contra legem fit; nec proinde eam inducere potest consuetudinem, quae nullo infecta vitio vere rationabilis sit et tuto sine formidine retinenda; nam, ut habet *Textus in Cap.: Erit autem, dist. 4: consuetudo, deficiente ratione, est omnino extirpanda.*

21. Nec valet effugium, quod huiusmodi consuetudo nonnihil confert ad fovendam pietatem. Ita sit. Quid tum postea? erit ne ergo hac de causa in privatorum arbitrio a prudentissimis illis sanctissimisque legibus recedere, quas Ecclesia mature constituit pro sacris functionibus rite decenterque obeundis? Absit, ut quis ita secum reputet: nam, ut verbis utar *Bissi litt. R. num. 90. §. 2*: „major devotio apparet in observandis iis, quae praecipuntur, quam privata auctoritate pervertere ordinem sanctissime traditum.“ Verumtamen longe a veritate aberant, qui censent istiusmodi morem multum conferre ad pietatem fovendam. Tantum hoc distat a vero, ut imo potius timendum sit, quod, deficiente extrinseco illo apparatu ad decentiam composito, qui ad conciliandam reverentiam sacris functioni-

bus est apprime necessarius, pietas decrescat et non supersit, nisi quaedam pietatis umbra. Certum quippe est, quod si privatorum arbitrio daretur in Ecclesiae functionibus novas actiones novosque inducere ritus, propterea quod novae actiones novique ritus idonei videntur ad fovendam pietatem devotionemque excitandam; innumera venirent incommoda cum maximo Religionis et Cultus detrimento. Finge, quod Ecclesiarum Moderatoribus et Sacristis, ut licet private exponere Sacram Pyxidem, aperto Tabernaculo, liceat etiam populum cum eadem benedicere, quoties libuerit; quis non videt abusus, qui sensim sine sensu orientur? Sola frequentia in privatorum arbitrio posita, nulla coercita lege, abusus est, quem proinde *Benedictus XIV.* adhuc Cardinalis ab Ecclesiis suae Dioecesis eliminandum duxit. Ex hoc tamen sequerentur alii multo graviores. Facile esset adinvenire nonnullos forte pios, sed in Sacrorum Rituum scientia minime versatos, qui qualibet ex causa, qualibet occasione, ad cujuslibet instantiam, fas sibi crederent Tabernaculum aperire et vix lecta oratione, Pyxidem extrahere et populum benedicere, sine Ministris, sine sufficienti luminum copia, sine thure, verbo dicam, sine ulla decentia. Id autem evenire posset quinquies, septies, decies et amplius etiam in die. Id si fieret, dignum forte videretur plebeculae, foemellis ac iis omnibus, qui non sapiunt, verum hominibus vera pietate praeditis et sacris scientiis excultis offensionem afferret et scandalum; imo incredulis et religionis osoribus Sacra nostrae Fidei Mysteria irridendi occasionem praerberet. Ne talia acciderent et consultum decentiae foret, jure merito Ecclesiasticae leges statuerunt, ut quamvis in Ecclesiarum moderatorum arbitrio sit

expositio privata, hoc tamen arbitrium quibusdam est circumscriptum limitibus, nec, sub pietatis praetextu, negligi possunt appositae conditiones, quae sunt, ut sex saltem luceant faeces et aliquis Sacerdos superpelliceo et Stola indutus continuo Orationi incumbat.

22. Equidem *Benedictus XIV.* excipit casum, quod forte magnae dignitatis vir, ut Rex aut Regina, eam benedictionem expeteret. Hac posita exceptione, quis arbitrabatur (ut ego non semel audivi) per eandem confirmari et licitum haberi ritum benedicendi cum Sacra Pyxide in expositione privata, quia si hujusmodi ritus tanti Sacramenti majestati non conveniret aut ab Ecclesiasticis legibus penitus esset interdictus, nec, summis Principibus poscentibus, permitteretur? Ita ne vero? Si hujusmodi argumentandi ratio valeret, quaeque pro lubitu possent ad actum deduci, quia in se spectata bona et licita sunt, etsi in quibusdam circumstantiis legibus interdicta, quo nil fingi potest rectae rationi magis repugnans. Posset hinc (ne ab eo, quod nostri instituti est, discedamus) publice etiam Sacramentum exponi, non petita Praesidum venia, quia SSmi. Sacramenti expositio in se spectata bona et licita est, pietatem fovet et excitat Fidelium mentes ad maximum Religionis et Charitatis Mysterium recolendum; nec tamen haec ratio prodest, quia lex jubet, ne fiat, nisi cum Ecclesiastici Praesulis licentia.

23. Hinc praeterquamquod axioma juris est, quod exceptio firmat regulam in contrarium; praeterquamquod etiam erronea est ratio in hac facti specie ab exceptione petita; id profecto fingitur, quod in quaestione non est, ut illud firmetur, quod Ecclesiasticis legibus repugnat. Non enim illicitum dicimus benedicere populum

cum Sacra Pyxide, si actio ipsa seorsim a lege in se spectetur; secus enim corrigenda esset rubrica Ritualis de communione infirmorum; non licere contendimus in expositione privata, quia lex est; ne fiat. Nonne liberum Ecclesiae est, admissos probatosque usus ad praecavenda mala et impediendos abusus in quibusdam circumstantiis interdicere, quos et permittit et etiam jubet in aliis, in quibus non eadem observantur incommoda? Licet propterea magno Principi postulanti benedictionem cum Pyxide satisfacere, quia Ecclesia id indulget, non licet in expositionibus, quae pro causa privata moderatorum Ecclesiarum arbitrio fieri permittuntur, quia eadem Ecclesia id prohibet; etsi in utroque casu actio in se spectata licita et sancta sit. Siquidem in primo casu, qui rarissime evenire potest, nihil est timendum, quod religionem et necessariam decentiam laedat; non ita in altero, quia in privatorum arbitrio non est relinquenda actio ceteroqui sanctissima, ne exinde oriantur mala, abusus, incommoda, quae supra commemoravimus. *Omnia mihi licet, sed non omnia expediunt*, aiebat *Apostolus*. Dicam ego: licet equidem populo benedictionem impertiri cum SSmo. Sacramento, sed non expedit, ut semper, qualibet data occasione, quacumque de causa, indiscriminatim fiat. Modus servandus est, tenendus est ordo, nec discedendum ab iis regulis est, quas tanta cum maturitate et sapientia conditas Ecclesia praescribit. Nam si in publicis sacris actionibus valeret argumentum: *licitum est et sanctum, ergo privatorum etiam arbitrio fieri potest*; inutiles evaderent rituales libri, Sacrarum Congregationum Decreta deleri possent et, Ecclesiae auctoritate pessumdata, omnia sacra susdeque verterentur. Id igitur firmum immotumque stat, quod,

attenta regula generali, expositio ex causa privata fieri potest sine speciali Ordinarii licentia; sed non licet Pyxidem ex Tabernaculo extrahere et cum ea benedicere populum, quia unum Ecclesiasticae leges permittunt, alterum prohibent.

24. Demum ad id venio, quod postremo objicitur de facto *Benedicti XIV.*, qui, etsi ritum benedicendi cum Pyxide alienum esse ab Romanae Ecclesiae consuetudine docuisset, nihilominus, ut semel in die aliquibus in Bononiae Ecclesiis fieri posset, indulsit. Porro quid ex hoc consequi poterit? Non aliud, nisi quod Ordinariis adempta non est facultas relaxandi legis rigorem, si id ipsis, attentis circumstantiis, magis videatur expediens; non autem consequitur, quod ex hoc facto in arbitrio privatorum quandoque sit id facere, quod est lege vetitum, quinimo sapientissimi Antistitis factum ostendit planeque evincit, quod huc usque demonstrare adnisi sumus, videlicet, morem illum, illicitum evadere, quia legibus vetitum, hinc in privatorum arbitrio non esse relinquendum, posse tamen ad actum deduci, si loci Ordinarios opportunam facultatem concedat. Ita enim Bononiae se gessit laudatus in sacrorum rituum scientia nemini secundus Antistes doctissimus Lambertinus, qui, cum agnovisset, morem inductum benedicendi populum cum Pyxide omnino tolli haud posse sine fidelium offensione et scandalo, licentiam privatorum coercendum duxit, sed simul potestatem fecit, ut in Ecclesiis, quibus antiqua consuetudo favebat, fieri id posset semel tantum in die. Verumtamen ut religioni et decentiae consuleret, modum praescripsit in sacra illa actione omnino servandum poenasque comminatus fuit adversus illos, qui secus facerent: „Verum, *en ejus*

verba, ne eadem pietas imminuenda sit etiam ob eam rationem, quod idem crebro repetatur (agnoscebat pietatem potius imminui, quam foveri ex eo more, ut nos supra innuimus) decernimus, ut benedictio solum in illis Ecclesiis populo impertiat, quae veterem hujus rei consuetudinem tenent (nota, quod relate ad alias non interdicat expositionem privatam, sed vetat solummodo morem benedicendi) caveantque, ut semel tantum in eundem diem id perficiant; delinquentes nostro arbitrio plectemus. Curent quoque omnia diligenter fieri, ita ut duo saltem Clerici superpelliceo induti cereos vel intortilia manu praeferant ardeantque reliqui cerei, qui super Altari in Candelabris statuuntur: *d. Instit. 30. num. 23.* Itaque sapientissimus Antistes, interdicto primum more, quem privatorum studio in suae Dioecesis Ecclesiis inductum repererat, concessa postmodum, sub quibusdam conditionibus, aliquibus tantummodo Ecclesiis facultate benedicendi populum cum Pyxide, facto ostendit, ad hoc opus Ordinarii licentiam esse necessariam. Atque hoc illud est, quod nos tuemur.

25. Quaerendum superest, num in expositione privata Sacramentum in Pyxide velata absconditum thure sit adolendum? Adfirmat *Cavalerius loc. cit. Decr. 9. num. 6.* inquit: „Expositio et repositio hujusmodi, quamvis Sacramentum e Tabernaculo non extrahatur, fiet ritu ordinario, nempe cum incensatione, genuflexionibus aliisque etc. et post Orationem consuetam SSmi. Sacramenti, addi poterit collecta pro ingruenti necessitate.“ Cl. Scriptoris sententiae libenter adhaereo. Nam quocumque modo fiat expositio, eidem semper est honor, qui reddi Sacramento debet.

26. Ex his autem, quae huc usque sunt disputata, breviter colligimus,

quae sequuntur. *Primum*, firmatur regula generalis, quod in expositione privata non licet Sacram Pyxidem e Tabernaculo extrahere et cum ea benedictionem populo impertiri. *Secundum*, si privata auctoritate secus fiat, actio per se licita, illicita evadit, non ex natura sui, quae semper eadem et sancta est, sed ex Ecclesiae legibus, quae potissimis de causis in quibusdam circumstantiis eam interdiciunt. *Tertium*, si in aliqua Ecclesia vigeat contraria consuetudo, haec probanda est ab Ordinario, qui, si agnoscat eam abrumpi non posse sine populi offensione et pietatis detrimento, poterit ipse opportunam facultatem concedere. *Quartum*, quo in casu, non est relinquenda in arbitrio id agendi facultas, toties quoties videbitur, qualibet data occasione, in eadem die; sed indulgendum, ut solummodo fieri possit semel in die vel etiam rarius prout Ordinarius, attentis circumstantiis, magis expedire judicaverit. *Quintum*, praescribendus est modus, ut religioni et decentiae satis consultum sit. *Sextum*, nunquam permittendum, ut Pyxis loco Ostensorii in Throno collocetur, quia id Sanctae Romanae Ecclesiae consuetudinibus adversatur. *Septimum*, indicenda sanctio poenalis adversus inobedientes. Itaque si Ordinarii locorum, ob longaevam consuetudinem vel ob aliam laudabilem ac rationabilem causam, opportunum ducant, licentiam impertiri benedicendi populum cum Pyxide in expositione privata, nimis liberales non sint, parce hac facultate utantur, prius circumstantias omnes expendant, quid magis conferat ad cultus splendorem et augmentum, considerent, decentiae et religioni providis legibus consulant et provideant, ne quid fiat ultra limites concessionis neve invalescant abusus.

§. XXXVII.

»Finalmente si comanda expressamente, che tutti e singoli i sopra-detti ordini si debbano inviolabilmente osservare, e che si obbedisca esattamente, per quello potesse occorrere di più, al nostro Deputato sopra le quarant' ore, sotto la pena agli Maestri di ceremonie, che assisteranno alle funzioni, se non saranno adempite esattamente tutte le ceremonie, ed i riti prescritti; quali Maestri di ceremonie, devono essere almeno in Sacris tanto in questa, che in ogni altra funzione solenne, secondo il Ceremoniale de' Vescovi lib. 1. cap. 5: ed agli trasgressori rispettivamente de' suddetti ordini di scudi dieci d'oro da applicarsi a luoghi pii, ed alli Regolari della privazione di voce attiva e passiva, di carcere e di altre pene maggiori riservate a nostro arbitrio; dichiarandosi, che in difetto dell'osservanza, si procederà più rigorosamente contro li Superiori e Sagrestani delle Chiese, alli quali appartiene, più che ad ogn'altro, la buona regola e cura di esse.»

»Dato dalla nostra residenza questo di 1. Settembre 1736.

»P. Cardinal Vicario.

»Carlo Guazzuglia Deputato.

»Nicolò Antonio Canonico Cuggio Segretario.

1. Explicit Instructio et nos etiam hisce nostris commentariolis finem imponimus. Nihil enim occurrit in postrema hac Instructionis parte, quod ulteriora studia requirat. Generalis hic lex poenalis indicitur, quae omnes complectitur regulas in superioribus §§. enumeratas, unde colligimus, propositum Pontificis jubentis fuisse, quod tradita methodus tanto cum rigore in posterum servanda foret, ut nemini liceret ab ea tantillum declinare.

Haec tamen poenalis lex, ut de aliis in Instructione contentis notavimus, ultra Romanae Urbis fines non extenditur, normam tamen praebere potest Episcopis, qui, ut ad eandem se discrete conforment, laudabile est. Dixi discrete, quia non ubique possibile est in omnibus eandem rationem admissim sequi. Quamobrem Ordinarii locorum, servatis regulis, quae communes omnibus sunt, in reliquis eas possunt et debent apponere conditiones, quas magis profuturas esse cognoverint, juxta locorum, temporum ac personarum circumstantias, ut simul decentiae debitaque venerationi consultum sit ac opportune provisum, ne inducantur abusus.

2. Istaec autem poenalis lex, etsi adversus omnes inobedientes indicta sit, afficit primo Ecclesiarum Moderatores et Sacriarii Praefectos, quibus praesertim incumbit onus invigilandi, ut cuncta ad formam legis exigantur; nec praeterit caeremoniarum Magistros, quorum praecipuum munus est curare, ut in sacris functionibus praescripti receptique ritus serventur. Vult autem Instructio, ut hi saltem sint in Sacris constituti, veluti praecipit Caeremoniale Episcoporum lib. 1. cap. 5,

ubi sic Rubrica disponit: „Duo eligantur caeremoniarum Magistri, quorum alter Sacerdos sit alter vero junior Subdiaconatus saltem Ordine insignitus.“ Equidem lex dicta est pro Cathedralibus, nihilominus extenditur, aliqua cum moderatione, etiam ad alias Ecclesias pro functionum diversitate, ita ut Clericus in Sacris constitutus praesesse debeat Ecclesiasticis ceremoniis in solemnioribus functionibus, praesertim vero in expositione et repositione SSmi. Sacramenti pro Oratione quadraginta horarum, in Solemnitate SSmi. Corporis Christi et similibus, quin vetitum sit, quod Clericus in minoribus assistat aliis functionibus, quae minus habent celebritatis. Non obscure id innuit Instructio sacrum Ordinem requirens: tanto in questa, che in ogni altra funzione solenne. Difficile etiam esset in minoribus Ecclesiis, dum sacrae peraguntur functiones, pro his digendis semper habere aliquem Sacerdotem vel Clericum Subdiaconatus saltem Ordine decoratum. Parum tamen interest de hac re plura loqui, cujus obiter meminit Instructio.